

גליון
באר
הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

וישלה

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
ובן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימייל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2024

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת וישלח

- ב ..... ויבואו על העיר בטח - אין דבר העומד נגד הבטחון
- ג ..... יש לי כל - אין אדם נוגע במה שמוכן לחברו
- ז ..... התקין עצמו לתפילה - כוחה של תפילה
- ח ..... ויבן לו - עיקר קנייני אדם מה שמיטיב לרעהו
- י ..... בברחך מפני עשו - חובת האדם לברוח מהיצר
- יג ..... ויאבק - אין הקב"ה מבקש אלא ש'יאבק' וילחם
- יד ..... יבקש את נרדף - טובה וברכה הבאה ע"י הרדיפות
- טז ..... תורה תבלין - רק ע"י עסק התורה ינצח את יצרו

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד:

shwrtz@bezeqint.net

פרשת וישלח

שבודאי יושיעם והיה אצלם בטחונם חזק כ"ב, והיה בעיניהם כאלו כבר הושיעם^ג. כי זה עיקר ה'בטחון', כאשר מורה עליו הלשון 'בטחון', מלשון בטח, שבודאי יושיע ויעזור ה' אותנו, ולא כמו שחוסה בה' בלבד, ומורא בלבו שמסתפק אולי לא ימלא ה' רצונו, כי אין זה בטחון גמור. ובוה נ"ל לפרש המקרא בתהלים 'בך בטחו אבותינו בטחו ותפלטמו', וצ"ב, מהו כפל הלשון 'בטחו', אלא שכונתו להראות לנו כמה ה' חזק הבטחון של אבותינו כי הבטחון ה' אצלם כ"ב, עד שכבר היה בעיניהם כאלו כבר פלטם אותם ה', ולכן כפל לומר, בטחו באופן זה שכבר 'ותפלטמו', כאלו כבר פלט אותם^ג, עכ"ל. וזה היה אצל שני בני יעקב שבאו על שכם 'בטח' בלי פחד ומורא בלבבם ע"י

ויבואו על העיר בטח - אין דבר העומד נגד הבטחון בפרשתן (לד כה), 'ויבואו על העיר בטח', ומבאר הגה"ק ה'שבט סופר' זי"ע (הובא בשערי שמחה), שכאן למדנו שזה כל תכלית האדם, לבטוח בה' בשלמות עד שירגיש שישועתו מובטחת, ועי"ז תשלו נפשו ותשקט סערת רוחו, כאילו כבר באה ישועתו. ולא רק בעת צרה הדברים אמורים, אלא בכלל זה סיפוק כל צרכיו, וסידור כל עניניו, אם יבטח כי הקב"ה מכיר אותו ויודע את כל הנצרך לו אכן יזכה שמשמים יתנו לו תמיד כל צרכו, והכל יגיע לידו, על מי מנוחות ינהלני^א.

ובזה מבאר את הכתוב (תהלים כב ה) 'בך בטחו אבותינו בטחו ותפלטמו', וז"ל. ושמו בטחונם חזק על ה'

א. כשעמד הרה"ג שלום צבי הכהן שפירא ז"ל לפני נישואי בנו הגדול נכנס אל הגה"צ רבי יחזקאל לעוונינשטיין זצ"ל ותינה בפניו את מצבו הכספי הקשה כי חסרים לו להוצאות הנישואין 5,000 פונט (לירות), חשב הגר"י כמה דקות, ולאחמ"כ אמר לו בקול גדול, הקב"ה יודע ומכיר היטב את מצבך (בלית ברירה עזב הגרש"צ את החדר, אף שמתחילה חשב שהגר"י יסייע לו בממון, ולא רק בדברי חיזוק), לאחר שנים רבות, כשעמד הגרש"צ בנישואי הצעיר שבבניו הגאון רבי אריה לייב שליט"א, נענה ואמר לבנו, אילו היה הגר"י נותן לי באותה שעה את המעות החסרים לי לא הייתי מוצא בזה סיפוק אלא לנישואי אותו הבן, אבל עתה כשחיזקני והחדיר בי את ההכרה שהקב"ה יודע ומכיר היטב את מצבי, הרי בזה היה בידי די סיפוק להשאת כל צאצאי בליעה"ר.

ב. והדברים מפורשים בספרו של בעל ה'לשם' זי"ע (פרשת ויצא על הפסוק (כח כ) אם יהיה אלוקים עמדי), וז"ל, והענין בזה הוא כי הנה הגם שנודע הוא שמדת ירא חטא הוא מדה ומעלה שאין למעלה הימנו, ונאמר (משלי כח) אשרי אדם מפחד תמיד, עכ"ז הנה עיקרו הוא רק לשמור את עצמו שלא לבוא לידי חטא אבל להיות ירא שמא יגרום החטא (ומחמת כן לא יושפע עליו שפע טוב מן השמים) אינו בכלל מעלותיהם של צדיקים, וכמ"ש (תהלים קיב ז) 'משמועה רעה לא יירא נכון לבו בטוח בה', כי ע"י שלנו נכון בטוח בה' עי"ז סמוך לבו לא יירא, כמ"ש המפרשים... ומוסיף שם, אבל באמת הנה אין דבר עומד נגד הביטחון, ועל זה נאמר (משלי כח א) וצדיקים ככפיר יבטח. ומאריך שם, כי ענין מיוחד היה אצל יעקב אבינו שכן חשש על עצמו שמא יגרום החטא, אבל לעולם יהא לבו של אדם סמוך ובטוח, כי ע"י הבטחון יזכה שהקב"ה יתן לו ככל מבטחו עליו.

ג. כיוצא בדבר ביאר הגה"ק הבן איש חי זי"ע ('החיים והשלום' על תהלים) מה שנאמר שם באותו מזמור 'בטחו ולא בושו', שהנה יש אדם שבוטח בהקב"ה שיעשה לו נס, אולם אינו מספר זאת לאחרים כי הוא מתבייש שמא לא יזכה לנס... והרי זה מראה שאין בטחונו בתכלית השלמות, אלא צריך לבטוח בכל ליבו ונפשו בשלמות בהקב"ה עד שלא יתבייש לעשות כבר עתה 'פרסומי ניסא', וזהו שאמר 'בטחו ולא בושו'.

ומסמיק לכך מעשה שהיה אצל רבינו משה גלאנטי זי"ע, שהיתה עצירת גשמים קשה, והחורף נהפך לקיץ, כאשר לא ירדו מן השמים אפילו טיפות גשמים בודדות, ויצמא העם למים כי כל הבורות שבהם היו משמרים מי גשמים התייבשו כבר מחמת החום הכבד ששרר באותה שנה, אסף המהר"ם גאלנטי את כל העם לעצרת תפילה בקבר שמעון הצדיק, והורה להם שיביאו עימם מעילים להגן על עצמם מפני הגשמים העתידים לירד בדרך חזירתם, ואכן

באר הפרשה - פרשת וישלח

ג

יש לי כל - אין אדם נוגע במה שמוכן לחברו
בפרשתן (לג יא), 'קח נא את ברכתני אשר הבאת לך כי
חנני אלוקים וכי יש לי כל', לכאורה יש
להקשות, היאך אמר יעקב אבינו יש לי כל, והרי זה עתה
שלח מנחה גדולה ביותר לעשו אחיו, ונמצא שממונו נחסר
הרבה, וא"כ אין לו כל, כי רק רוב ממונו נשאר אצלו.

במחונם, ועי"ז עשה ה' להם נסים ויהרגו כל זכר שיצאו
נגדם, וק"ל.

ובן כתב הגה"ק מהר"ם באנעט זי"ע (דרשות, דרוש ב)
ו"ל, על דרך שאמר דוד (תהלים יג ו) ואני בחסדך
בטחתי... עד כי אשירה לה' כי גמל עלי, כאילו כבר
היה הגמול הטובה עלי, והיה עבר. עכ"ל.

התפללו מקירות הלב, וישמע אלוקים את נאקתם, ומיד פתח את ארובות השמים לרווחה ומטר עז ניתך ארצה,
וכאשר חזרו מהתפילה לביתם היו צריכים לנוס מפני הגשמים המרובים. וראה עד היכן היה המהר"ם גאלנטי בטוח
בהקב"ה שישמע לתפילתם, עד שלא חשש לומר להם להביא מעילים, ולא עלה מורא על ראשו פן יהיה לבוז
וללעג, אלא היה בטוח בשלמות שירדו גשמים.

וכן מצינו גבי חוני המעגל (תענית יט). שכשאמרו לו להתפלל שירדו גשמים 'אמר להם, צאו והכניסו תנורי פסחים
בשביל שלא ימוקו' (שלא יתקלקלו על ידי הגשמים), כי היה בטחוננו בתכלית עד 'שלא בוש' להורות להם להכניס את
התנורים פנימה שלא יתקלקלו.

ד. ובאמת, הבטחון עצמו הוא ממשיך את הישועה, צא ולמד ממטבע הלשון שתקנו אנשי כנסת הגדולה בתפילת
שמו"ע 'ולא נבוש כי בך בטחנו', והיינו, שהבטחון הוא הסיבה והטעם שלא נבוש'. והוא ע"ד שאומרים בברכת
'רפאנו' - רפאנו ה' ונרפא הושיענו ונושעה וכו' כי א-ל מלך רופא נאמן ורחמן אתה', וכלומר, שהסיבה שתרפא
אותנו היא משום שהקב"ה הוא רופא נאמן ורחמן, וכן בברכת גואל ישראל, וגאלנו גאולה שלימה כי א-ל גואל
חזק אתה, וזאת הכוונה ולא נבוש - 'כי בך בטחנו'.

ה. כתב הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל בספרו 'ארחות יושר' (ערך פחד ודאגה) בזה"ל, יש אנשים שמפחדים תמיד ומתייראים
מכל מיני פורעניות, כגון ממחלות וממלחמות ומאנשים רעים וכו', והם כל ימיהם בפחדים ורעדות ודאגות מכל
מיני דברים שמה יהיה כך ושמה כך, ויש שמרוב פחדים מתייראים לנסוע למקום אחר ויש שמתיראים לצאת
מביתם ר"ל, וזו הנהגה מאד לא טובה. כמו שנאמר בברכות (ס). 'ההוא תלמידא דהוה אזיל בתריה דר' ישמעאל
בר' יוסי בשוקא דציון, חזייה דקא מפחיד, אמר ליה חטאה את דכתיב (ישעיה לג יד) פחדו בציון חטאים, א"ל והכתיב
(משלי כח יד) אשרי אדם מפחד תמיד, ההוא בדברי תורה כתיב, ופירש רש"י אשרי אדם מפחד תמיד שמה תשתכח
ממנו שמתוך כך הוא מחזיר לשנותם תמיד וכו' (והיינו שאין לו לאדם לדאוג מכלום חוץ מדברי תורה). וגם הדאגות מזיק לגוף
וגורם לכל מיני מחלות ר"ל, כמ"ש (סנהדרין ק:) לא תיעול דו"א דאגה בלבך דגברי גבורין קטל דו"א (-אל תכניס דאגה
לליבך, כי הדאגה הרגה אנשים גיבורים).

וכל זה בא ממיעוט אמונה, שאם היה מאמין באמונה שלמה שהכל בא מהקב"ה, ואין אדם נוקף אצבעו מלמטה
אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה, א"כ מה לו לפחד, אם ח"ו נגזר עליו, אין חכמה ואין תבונה לנגד ה', ואם לא
נגזר אין לו מה להתיירא. ואנחנו תמיד כל רגע ביד ה', בין בזמן מלחמה ובין בזמן שלום והרבה דרכים למקום,
ואין לפחד רק מהקב"ה, ולפחד שמה יעבור על א' מהעבירות ח"ו או לא יקיים המצות, וחוף מזה אין לפחד כלום.
ואע"ג דמצינו זהירות כמ"ש (ב"ק ס:) דבר בעיר כנס רגליך רעב בעיר פזר רגליך, זהו מדין השתדלות בכל דבר מה
שאפשר, אבל הפחדים והדאגות אין מקום וכו'. ושבחו חז"ל (תענית כב.) לאנשים ששמחים תמיד ומשמחים אחרים
ואמרו שהם בני עוה"ב. עכ"ל.

ו. הנה כתיב מקודם (ט-יא), 'ויאמר עשו יש לי רב אחי יהי לך אשר לך, ויאמר יעקב אל נא וגו', קח נא את ברכתני
אשר הבאת לך כי חנני אלוקים וכי יש לי כל', ומביא הגה"ק ה'כתב סופר' זי"ע שאביו הרה"ק ה'חתם סופר'
זי"ע היה רגיל לומר, 'כי הרשע אינו מסתפק לעולם ולכן אמר עשו יש לי רב ולא כל, ויעקב אמר יש לי כל כי
הסתפק באשר חננו ה'.

ומעשה אבות סימן לבנים לילך בדרכי יעקב אבינו להסתפק במה שיש לו, לשוש ולשמוח במה שחננו אלוקים,
ולהרחיק מעליו אותה מחלה נוראה של חוסר ההסתפקות, שלא להיות שקוע בעצבות תמיד במחשבה על מה ש'חסר'
לו... שהגם שיש לו 'רב' אך תמיד מתאונן ומתלונן שאין לו 'כל'...

באר הפרשה - פרשת וישלח

והוא 'שלו', אזי לא היתה מניעה המנחה לעשו, ובעל ברחק, שמלכתחילה נגזר שיהיו כל אלו הכבשים והעיזים והתיישים של עשו, אלא שהעמידום תחילה ברשות יעקב כדי שיוכל לשלחם לרצותו ולהפיג כעסו מעליו, אך באמת לא נחסר משלו כלום, על כן שפיר אמר 'יש לי כל', כי ממונו נשאר בשלמותו - כל מה שהוא שלו נשאר בידו, ומה שנתן לעשו לא היה אלא כשליח משמיא להעביר מידו לידי עשו מה שנגזר עבורו.

וביאר הרה"ק רבי וואלף מסטריקוב זי"ע (זר זהב ד"ה ויקח), כי הנה אנו מאמינים בני מאמינים שאין אדם נוגע במה שמוכן לחברו אפילו כמלוא נימא (יומא לה:), ואין שום מציאות בעולם שיוכל ראובן לקחת את ממון שמעון, כי אם מן השמים נגזר שממון זה יהא שייך לשמעון לא יעילו כל טצדקי שבעולם לנגוע אפס קצתו בממונו של שמעון. על כן, כאשר יעקב שלח מנחה לעשו, ידע היטב שאם ממון זה נקצב עבורו

ואגב אורחא, נפלאות אמר האדמו"ר מויז'ניץ שליט"א, שהנה מצינו בספר קהלת (פרק ג) שמנה שלמה המלך בחכמתו כ"ח עיתים, מהם י"ד עיתים לטובה ומהם י"ד לרעה, אף נזכר שם 'עת לבכות' אך לא נאמר 'עת להיות עצב', כי פעמים שאכן ה'עת' היא לבכות רח"ל, אך עצבות מאן דכר שמייה...

ז. סיפר לי אחד מבני החבורה בעי"ת 'בית שמש' יצ"ו, שעמד להשיא את בתו בשעטומ"צ, ומכיוון שזכה לתואר 'ביתו ריקם' בהידור רב, נדד לאחינו שבגולה לזכות אותם ליטול חלק ונחלה במצוות 'הכנסת כלה', אף לא פסח מיודעינו על המנהג לקחת את עזרתו של ה'דרייווער' (נהג) המוליך ומביא את המשולחים מהכא להתם ומהתם להכא, והנה אליהם הצטרף 'גבר אלים' מאותם המצפצפים ואומרים בכל עת ועונה 'כולה שלי' באופן של 'כל דאלים'... הלה 'החליט' שהוא יכנס ראשונה לכל ביהמ"ד וביהכנ"ס שיגיעו אליו, ורק לאחר שיעשה 'סיום'... מתיר לחבריו ג"כ לסבב בין המתפללים באותו ביהכנ"ס, ואף שלא היו בדבריו אלו אלא חוצפה ועזות פנים קיבל מיודענו את הדין באהבה ולא השיב כסיל כאיוולתו. ויהי ממחרת, בעודם מהלכים ועוסקים בעבודתם וכבר יצא ה'אלים' מביהכנ"ס נכנס מיודענו ויצא משם כשהוא שמח וטוב לב ו'סודו' בידו, בבואם לביהכנ"ס הבא בשעה שנכנס ה'אלים' הראה מיודענו ל'דרייווער' שבידו טשעק (צ"ק) על סך אלף ושמונה מאות \$, הדרייווער שהכיר את בעל הצ"ק תמה על סכום נכבד כזה כי לא הכירו כאחד מעשירי העיר, בירר אצלו והעלה בידו כי הלה גמר עסק נכבד, וקיבל על עצמו לתת את 'מעשרותיו' לנצרך הראשון שייקלע לידיו, וזה האיש פגע בו ראשונה. שאלו הדרייווער, והרי היה לפניו עוד 'גברא' ולא ידע בן שיחו מה הוא שח, עד שנתברר שבאותה שעה שעבר הראשון היה זה האיש בבית הכסא ולא ראהו... נמצא, זה האיש האלים חשב שבידו לסדר לעצמו - אני ראשון ואיש לא יקח מאומה ממני, ולא הבין שהכל מן השמים, לכל אחד יגיע את שלו ברגע הנכון, מבלי יכולת לבריה בעולם לקחת ממנו, כי 'זריזותו' של הראשון סייעה לידי כך שהסכום הנכבד יגיע לידי השני בעתו ובזמנו.

ח. מספרים על אחד מתלמידי נובהרדוק שהיה עני ואביון השמח בחלקו ומסתפק במועט, מדי יום ביומו היה הוא וב"ב אוכלים לחם עם מעט חמאה כדי להחיות את נפשם, פעם אחת נכנס חתול לתוך ביתם ואכל את חתיכת החמאה שהיתה מיועדת לסעודתו, ויהי כאשר חזר בערב לביתו, סיפרו לו בני הבית בצער, על החתול שאכל את מנת החמאה שלו, אך הוא לא התפעל כלל מדבריהם, ונענה בבטחה 'החתול לא אכל את המנה שלי' ויתמהו בני הבית בחשבם שכוונתו לומר ששלו לא אכל החתול כי אם את שלהם, לפיכך העמידוהו על טעותו, והוכיחו לו כן, כי החלק שלהם היה מונח במקום אחר, וא"כ ברור שהחתול אכל את שלו, נענה האיש והשיב בניחותא 'אם החתול אכל את החמאה, אתגליא מילתא למפרע שלא היתה החמאה שלי, אלא של החתול, כי אם היתה שלי לא היה החתול אוכלה'...

ואין הדברים אמורים דווקא בחתול המהלך על ארבע, אלא גם ב'חתול' המהלך על שניים... שאם הוא 'אוכל' ומרוויח שמע מינה שלא היה זה שלך מלכתחילה, כי אם מן השמים היו מייעדים את ה'רווח' עבורך לא היתה ביד בריה אחת בעולם לקחתו ממך.

ואין הדברים אמורים לגבי ממון דייקא, וכמו שאמר הרה"צ רבי יצחק דוד גוטפארב זצ"ל מנקיי הדעת שבירושלים, מעולם לא איחרתי את האוטובוס, אלא לפעמים אירע שבאתי זמן רב לפני האוטובוס הבא לאחריו, כי אף אם באתי אפילו רגע כמימריה אחר נסיעת האוטובוס, או שהוא חלף ועבר על פני הרי זה רק מפני שהוא לא היה מיועד עבורי... כי אם מן השמים היה נגזר שאסע בו דייקא, אזי אכן הייתי נוסע בו...

זכעם על שהוציא מרשותו את כספו, כי אם היה הכסף 'שלו' לא היה יכול הלה להוציא ממנו אפילו פרוטה אחת, ואם 'הצליח' להערים עליו ולגנוב אותו ואת לבבו הרי זה סימן מובהק שאותו הממון מעולם לא היה שלו. זאת ועוד לאידך גיסא, לא ירבה בהשתדלות יתירה ומזורפת לחזר אחר הפרנסה^ט, כי ממה נפשך, אם מן השמים נקבע שממון זה יהיה שלו הרי יגיע הממון לידו גם בלא כל הטרחה והיגיעה, ואם נקבע שיהא הכסף לאחרים - לא תועיל לו כל ההשתדלות המרובה להשיג אפילו פרוטה שחוקה, ואף אם נדמה לו שהכסף ברשותו, הרי הקב"ה הוא סיבת כל הסיבות והוא עושה עלילות להביא את הדבר לתכליתו העליונה, ויוציא את הכסף מרשותו להביאו לידי מי שנקצב עבורו^י.

והוסיף בדרך זה לבאר עוד, מה שכתב רש"י על הפסוק (לכ יד) 'ויקח מן הבא בידו מנחה לעשו אחיו', כי בידו היינו ברשותו, וידועה התמיהה, מה חידוש יש בדבר, וכי תעלה על דעתך לומר שיעקב לקח מרשות אחרים... אלא הכוונה היא כאמור שיעקב לא שלח לעשו מהממון 'שלו', אלא רק ממה שנתנו לו מן השמים שיעמוד 'ברשותו' בכדי לתתם לעשו, וזה גופא בא הכתוב ללמדנו, שהממון שנגזר לאדם הרי הוא 'שלו' לעולם, ואי אפשר לאחרים ליטלו ממנו.

ללמוד וללמד בתרתי. חדא, המאמין באמונה שלימה שהכל נקצב ונגזר בשמים ממעל, יודע אל נכון שאף אם יקום עליו רודף רע מעללים, הגורם לו הזיקות והפסדים בממונו או בכבודו, אין לו להרבות עליו שנאה

ט. ומן העניין להביא מה שפירש הרה"ק ה'תולדות אדם' מאוסטרובה זי"ע בלשון הכתוב 'ויקח מן הבא בידו מנחה לעשו אחיו', שכל אותו ממון שהגיע אליו מתוך מחשבה כי באה אליו 'בידו' - על ידי השתדלותו בכוחו ועוצם ידו לא רצה להנות ממנו, ועל כן שלחם לעשו אחיו (וכמוכן שאין הדברים שייכים לגבי יעקב שלימתא, ולא נאמרו אלא כדי לדרוש ולקבל שכר למען נדע את הדרך אשר נלך בה).

בהאי עניינא פירש הרה"ק ה'ארון עדות' זי"ע בלשון הכתוב (לכ יב) 'הצילני נא מיד אחי מיד עשו', בהקדם מה שמפרש במה שנאמר (לעיל כז כב) 'הקול קול יעקב והידים ידי עשו', כי יעקב אבינו ע"ה ידע והאמין באמונה שלימה שאי אפשר לאדם להשיג כלום בידי ובמעשיו, אלא תלה כל מה שיש לו רק בזכות הקול - שהתפלל אל הקב"ה שישלח לו מזונו ופרנסתו וכל צרכיו, אכן עשו הרשע דימה בנפשו כי כוחו ועצם ידו הם המה שעשו לו את החיל הזה, על כן הקול קול יעקב - יעקב תלה בקולו, ואילו הידים ידי עשו שתלה בידי, וזהו שהתפלל יעקב הצילני נא מיד אחי מיד עשו, שלא יהא בו מחשבת עשו שהכל תלוי בידו...

י. סיפר הגר"ח זי"צ'יק זצ"ל (אור חדש קדושים עמ' 124) שכאשר נחלה הגה"צ ר' ישראל סלנטר זי"ע נסע לגרמני' לשאול בעצת הרופאים, ושלחו איתו שמש ללוותו בדרכו, בדרך חלה השמש במקצת, ונהפך ר' ישראל להיות 'משמשו', טיפל בו ושירת אותו בכל דרכיו, השמש שהיה יהודי תמים וחרד הצטער מאד שגאון וצדיק כמותו משמש אותו, והתחנן לפני ר' ישראל לחדול מזה, ברם ר' ישראל עמד על שלו, והסביר לו שכאילו כל השימוש הזה אינו אלא לתועלת עצמו, באמרו 'דרכי ההשגחה נסתרים ממנו', ומי יודע אם לא בגלל שירות זה השתלשל כל ענין המחלה שלי, ההשגחה גזרה עליך שתחלה, אבל בהיות שאין מי שידאג לך (כך הייתה המציאות עם אותו משמש, לחסרון משפחה או ידידים ושכנים), נתנו לי חולי מן השמים, כי ב"ה לי יש הרבה 'דואגים', הם שכרו אותך שתתלווה אלי בדרכי, כדי שבהזדמנות זו אוכל לסייע לך בעת מחלתך, ויתכן, שאחר שאתה תבריא הרי סיבת מחלתי בטילה וגם אני אבריא בעזהשי"ת. וסיים הגר"ח זי"צ'יק וכל מי שמאמין בהנהגת ובדרכי השי"ת הנסתרים, יבין שהכל מחושב מאתו יתברך בחשבון מדויק, ורק מתוך אמונה בהשי"ת יבין את הנסתרות.

מסופר על הגה"ק 'הנצי"ב' זי"ע, פעם חלתה הרבנית וכבר המתינו מחוץ לחדר עם 'מנין' ליציאת נשמה, באותה שעה שלח הנצי"ב את הגה"צ רבי אהרן וואלקין זצ"ל שיזמין בפניו את ראשי ה'חברא קדישא', ושילם להם את כל הסכום העולה להוצאת קבורה ולוויה, תכריכים ושאר צרכי המת עד זיבולא בתרייתא, ואכן מיד נתרפאה מחוליה והייתה כאחד האדם. והסביר הנצי"ב את פשר מעשיו, שהרי 'מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה' (ביצה טז.) וגם לבני ה'חברא קדישא' נקצב כמה ירוויחו בהסתלקותה, נמצא שאם אתפלל על רפואתה אולי אפסיד בזה אותם, ושמא משום כך לא יועילו התפילות להקימה ממיטת חולייה - שכן זה 'חב לאחרינא', לכך סילקתי תחילה את דמיהם המגיע לחלקם, ואכן מיד לאחר מכן נתרפאה הרבנית כליל.

יא. וכמו שמתאמרא בשם הגה"ק ה'כתב סופר' זי"ע לבאר את דברי חז"ל (אבות ב ז) 'מרבה נכסים מרבה דאגה', כי אם נקצב לו לאדם שבמשך כל השנה ירוויח סך מיליון דולר, אך זה האיש השתדל יתר על המידה

באר הפרשה - פרשת וישלח

כלומר אין אתם עתידים לעשות כך וכך, כי הקב"ה ערב בעדינו שלא נחטא. והנה קשה, איך מתפרשים לא תגנוב ולא תגזול - והרי אנו רואים שבני אדם גונבים וגוזלים.

אלא ביאורו, כשראובן גזל משמעון אלף זוז, ונראה שראובן 'הרוויח' בזה אלף זוז, ושמעון הפסידם, אין זה אמת, אלא טעות גמור הוא, כי אם לא היה ראובן גזל ונטל באיסור אלף זוז, היה מרוויח תחתיהם אלף זוז בהיתר גמור², ועתה כשלקח מיד שמעון אלף זוז, לא יתן לו הקב"ה את האלף שלו, אלא לשמעון - כדי להשלים חסרונו... נמצא כשראובן גזל משמעון אלף זוז אינו גזל מעותיו של שמעון כלל, אלא את של עצמו הוא נוטל. ובוה יתפרש 'לא תגנוב ולא תגזול' - לעולם לא תחול 'גניבה' בעולם, כי הגם שהגנב חושב שהרוויח בגניבתו, הרי באמת את של עצמו הוא נוטל.

בהאי עניינא מצינו דברים נפלאים בספר 'עמוד העבודה' להרה"ק רבי ברוך מקאסוב זי"ע (דרוש הביטחון ט-יג), כללא המילתא, מיום בריאת העולם לא הפסיד אדם אף פרוטה אחת ולא הרוויח פרוטה אחת. ואף שבעין נשמית נראה שהפסיד ממון, באמת לא יצויר שום הפסד אצל שום אדם. והנה אמרו חז"ל (ביצה מז). כל מזונותיו של אדם קצובין לו מר"ה ועד ר"ה, אמור מעתה, אם יצויר שיכול האדם להוסיף על ידי יגיעתו אפילו 'פרוטה אחת' יותר מקצבתו א"כ מהו לשון 'קצובין' שבתלמוד. וכן כל הבריות שבעולם - אף אם יתאמצו בכל כוחם לפחות מקצבותיו, לא יוכלו לפחות ממנו, שאם יצויר שיוכלו לפחות, א"כ מהו לשון 'קצובין'.

מוסיף העמוד העבודה, וז"ל. כי בספר 'עשרה מאמרות' לרמ"ע מפאנו זי"ע (מאמר חיקור הדין ח"ד פ"ט) איתא שכל מצוות התורה מתפרשות בלשון עתיד,

ובתחבולותיו להיות מרבה נכסים הרוויח שני מיליון דולר, והרי זה יותר מהסכום הנקצב לו, מיד גוזרים עליו מן השמים כמה וכמה דרכי הפסד, כדי שלא יעלה ממונו על הסך הנקצב לו מר"ה, אם על ידי נזקים שיהיו לו, ויעלו לו ממון רב, או על ידי רפואות חלילה, נמצא שזה המרבה נכסים יתר לפי מה שקצבו לו הרי הוא מרבה דאגה יתירה לעצמו, כי מן שמיא יוסיפו לו דאגות לאבד אותו הממון שאינו מגיע לו בדין.

מספרים במליצה על אחד שגנב מחברו \$100, למחרת היום יצא הגנב אל השוק, החליק, נתקל ונשברה רגלו, פנה הלה אל הרופא שטיפל ברגלו במסירות אין קץ, ודרש עבור זאת \$100 בדיוק. נענה הגנב בסכלותו, אה, הודו לה' כי טוב, ברוך שעשה לי נס במקום הזה, שוו בנפשכם, אילולא גנבתי ביום האתמול הללו מניין היו לי מעות לשלם לרופא... אך האמת תורה דרכה, כי רק מחמת שגנב המעות והרי 'כל מזונותיו קצובין' ואי אפשר שיהנה ממעות שלא נועדו עבורו, על כן שבר את רגלו להוציא מידו את המעות בעד צרכי הרפואה, ואילו היה שומר את עצמו מלקחת את שאינו שלו היה מרוויח עכ"פ שרגלו היתה נשאת שלימה.

יב. הרה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע, ראה פעם את משמשו העני מתהלך במנעלים קרועים, אסף הרה"ק מעות מנדיבי העיר בעד נעליים, והניח את צרור המעות בארוננו. באותו זמן הבחין המשמש במעות צרורים ופחז עליו יצרו וגנבו לעצמו, כאשר ראה הרבי שהכסף איננו חקר ודרש היכן הם, עד שנודע לו שיד המשמש במעל הזה, מיד קרא לו הרה"ק מווארקא ואמר לו, ראה נא לאיזה שטות השיאך היצר, הרי המעות היו מיועדים עבורך, ואילו היית ממתין קצת, היו אותם המעות באים לידך בהיתר.

הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע (נפלאים מעשיך עא) מביא מעשה שהיה בבחור 'ירא שמים' שהיה דרכו ללכת בכל לילה אחר חצות ללמוד עם 'ראש הישיבה' והחברים, בדרך שבין ביתו לישיבה הייתה דרה 'אלמנה צעירה' שהייתה עשירה גדולה והייתה ישנה עם משרתת שלה בחדר שבו היה מונח כל העושר בתוך תיבה מלאה כיסים דינרי זהב ושאר מחמדי תבל. באחת הלילות כשעבר הבחור הלז ראה שבית האלמנה פתוח לרווחה, פחז עליו יצרו ונכנס לתוך הבית, ומצא שבעלת הבית והמשרתת שקועים בשינה עמוקה, מיד החל הבחור לשבר את התיבה, ומכח שבירת התיבה הקיצו הנשים, אבל חיל ורעדה יאחזון, ולכן לא צעקו על הגנב כי חששו שמא 'ליסטים מזויין' הוא... ברם, ברגע האחרון החל הבחור לחשב 'חשבונו של עולם', ואמר לעצמו, הרי אין אדם נוגע במוכן לחברו, על כן, ממה נפשך, אם המעות יועדו עבורי מן שמיא אין כל ספק שבהגיע העת הם יבואו לידי, כי הקב"ה לא יעניש את מי שנמנע מלעבור עבירה ואינו גונב מה שאינו שלו... ואם אין המעות קצובין ומיועדין בעבורי הרי סוף דבר הם יצאו ממנו - אם לרופאים ח"ו או לפדיון שבויים (שישבו אותי ח"ו) א"כ 'מה לי ולצרה הזאת', ואכן, החזיר את המעות לתיבה והלך לו. משהאיר היום ראתה האשה כי נס נעשה לה, שכבר עמד גנב בפתח התיבה ולא נטל מאומה, מ"מ אמרה 'לאו בכל יומא איתרחיש ניסא', עלי להנשא וכך אהיה אני וממוני שמורים בשמירה מעולה.

ולמלחמה. נוראות למדנו בפרשתן בכוחה של תפילה להושיע את האדם המתפלל ולהצילו בגשמיות וברוחניות, כי הנה כתיב בפרשתן (לב ו) שיעקב שלח לאמר לאחיו עשו 'ויהי לי שור וחמור צאן' וגו', ומבאר רבינו בחיי, שבאמת היה לו להקדים את הצאן ולאחר מכן לומר 'שור וחמור', שכן הוא הדרך בכל מקום, מאחר שהצאן הוא המין הנכבד והנבחר מכל הבהמות (ומוכיח כן מתוך הפסוקים הנאמרים באברהם ויצחק שתמיד מין הצאן קודם לכל הבהמות). ומה שלא הקדימו בכתוב הזה, לפי שלא רצה להתרים כנגדו, שהרי כל בעסו של עשו על יעקב היה על לקיחת הברכות, ומעשה זה היה ע"י צאן וכמו שאמרה רבקה ליעקב 'לך נא אל הצאן' (כו ט), על כן איחר את הזכרת הצאן, כדי שלא להתגרות בו.

מערת תמוה, מדוע כששלח לו את ה'דורון' שלח תחילה צאן כדכתיב (לב טו) 'עזים מאתים ותישים עשרים'. ומבאר רבינו בחיי כאן קודם תפילה כאן לאחר תפילה". וז"ל, והנה לפי מה שכתבתי למעלה, שלא רצה לפתוח לו בצאן בפסוק 'ויהי לי שור וחמור', למה פתח עתה במנחה בעזים ותישים והרי מין הצאן הם וכו', והענין כי קודם שהתפלל תפלתו לא רצה שיפתחו לו המלאכים בלשון 'צאן', כי חשש פן יהיה בזה סיבה לעורר שנאה ומוזרת חובה להזכיר לו ראשונות, אבל עתה אחרי שהתפלל לא

לעומתו כיו"ב, לענין הנגזל, אם ממון זה הוא שלו בקצבתו, ישלים לו הבורא קצבתו ממקום אחר, ואם המעות אינם מקצבתו הרי ממילא היה מפסידם, אם לא ע"י גניבה זו, אזי באופן אחר.

עוד יש להביא מה שביאר הרה"ק ה'דגל מחנה אפרים' זי"ע (כי תבוא ד"ה ושמתה, עו"ל) במה שאמר יעקב 'יש לי בל', כשהוא מקדים להביא מה דאיתא בזה"ק (ח"א קלג:) על הפסוק (לעיל כה ה) 'ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק', כי 'בל' היינו 'רוא דמהימנותא עילאה' - סוד האמונה העליונה, ועפ"ז מבאר שכך אמר יעקב לעשו 'קח נא את ברכתי וכו' כי חנני אלוקים וכי יש לי בל' (שם לג יא), שמאחר שחנני ה' במידת 'בל' - היא האמונה, אם כן 'לא יהיה לי שום חסרון במה שתקח מירי המתנה', והיינו משום שמי שזוכה לבהירות האמונה שהקב"ה נותן לו כל צרכיו - יודע בבירור שלא יחסר לו אם יתן לאחרים, ואם אכן הוא נצרך לאותו דבר הרי הקב"ה ישלים לו.

התקין עצמו לתפילה - כוחה של תפילה

בפרשתן (לב ט), 'אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה', וברש"י, התקין עצמו לשלשה דברים, לדורון, לתפלה,

ממחשבה למעשה, אחר שיצאו כל בני הישיבה לביתם, נכנסה האשה אל 'ראש הישיבה' וספרה לו את כל דבר המעשה, וביקשה ממנו שיורה לו איזה בחור ראוי לינשא לה, והנה רק אותו בחור מתמיד ישב באותה העת בישיבה ועסק בתורה, הראה לה ראש הישיבה, קחי אותו כי הוא ירא שמים גדול... ומסיים ה'בן איש חי' וז"ל. אז אמר, יפה אמרתי אתמול בלילה, שאם אלו הדינרים מוכנים לי אקח אותם בהיתר, וכן היה לי.

עוד נלמד מכאן, כי בעמוד האדם בעת נסיון קשה ומר, יזכור כי אם הנאה זו קצובה לו ממרום, הרי שבמניעתו מהעבירה לא יפסיד מאומה. ויזכה ליהנות באותה הנאה ואפילו הנאה מרובה יותר כי הקב"ה לא יישאר חייב לו מאומה... וכמו שדקדק הרה"ק רבי הערש'לע מליסקא זי"ע (אך פרי תבואה לסוכות) בדברי חז"ל (סוף עקצין) 'אמר רבי יהושע בן לוי עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק שלוש מאות ועשרה עולמות', שלא לחינם נקטו בלשונם עולמות [ולא 'היכלות' וכיו"ב], אלא להורות שכנגד מה שמנע עצמו מלהנות בעולם הזה באיסור יזכה לש"י עולמות אחרים כנגדם לעולם הבא. יג. שמעתי לבאר בטעם שנקט רש"י בסדר זה דייקא דורון תפילה ומלחמה, ולא באופן אחר כגון תפילה דורון ומלחמה, וביותר יש להקשות שהלא כפי סדר הפסוקים בעניין אכן מבואר שהקדים להתפלל לפני שליחת הדורון, ומדוע שינה רש"י וכתב שלא כפי סדר העניין. אלא שרש"י בא ללמדנו יסוד גדול בעניין קבלת התפילה, שהקב"ה הנהיג עולמו שעל פי דרך הטבע התפילה פועלת את פעולתה, על כן העדיף רש"י למנות את התפילה בין דורון למלחמה, כי כשם שדורון ומלחמה מועילים 'בדרך הטבע', כך גם פועלת התפילה. וכבר מצינו בדברי המהרש"א (קידושין כט: ח"א ד"ה אפשר) שאע"פ שאמרו חז"ל (שבת לב.) שמי שעושים לו נס מנכים לו מזכויותיו, אך אם פעל את הישועה על ידי תפילה אין מנכים לו מזכויותיו, וכלשונו 'ואין זה מיקרי דרך נס'.

יד. מעשה היה בעיה"ק ירושלים לפני כשבעים שנה שנולד בן להגאון רבי נחמיה בקר זצ"ל, מיד אחר לידת הבן הייתה היולדת בסכנת נפשות, עד שאמרו הרופאים ובראשם הרופא המפורסם ד"ר שיקלוש שמטעם פיקוח

באר הפרשה - פרשת וישלח

הבהמות ולא ע"ש מדור האדם... אלא ביאורו, שעיקר החשיבות הם הפעולות^{טו} שעשה עבור אחרים^{טז} (אפילו שהם 'בהמות', וכגון 'אנשים' המתנהגים אליו כבהמה שאינה רואה אחרים אלא את עצמה ואת אבוסה), כי זה כל קנינו של אדם^{טז}, מה שעושה ונותן עבור זולתו^{טז}, ולא קרא שם המקום 'בית' על שם מה שבנה לעצמו (שבט הלוי עה"ת ד"ה קמנתי, ועוד).

כתב ה'חוקוני' בפסוק (לב לג) 'על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה, מצווה זו נצטוו בני

פחד ממנו כלל (ולא די שלא פחד להזכיר הצאן), אלא אדרבה פתח לו בעזים, כדי להודיעו, אם דעתך להלחם בי לא תוכל, שהרי קבלתי הברכות ע"י שני גדיי עזים, ואמר לי 'הוה גביר לאחריך' (כו כט), ולך אמר 'ואת אחריך תעבוד' (שם מ).

ויבן לו - עיקר קנייני אדם מה שמיטיב לרעהו

בפרשתן (לג יז), 'ויעקב נסע סוכותה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכות על כן קרא שם המקום סוכות', וצ"ב, וכי דרכו של עולם לקרוא שם ע"ש מדור

נפש' חייבים לנתח בגופה להציל את חייה - אבל הם מודיעים בזאת שהרך הנולד להם יישאר 'בן יחיד', כי לא תוכל ללדת עוד בנים. מיד שילם רבי נחמיה לרופאים את דמי הניתוח והחלו להתכונן לקראת הניתוח, ברגע האחרון החליט ר"נ לרדת לבני ברק לשאול את דעת קדשו של החזו"א האם לעשות הניתוח או לאו (באותם הימים לא היו הדרכים מצויות כהיום, והדרך מירושלים לב"ב ארכה כמה שעות בטלטולי דרכים קשות), בבואו לשם עמד החזו"א ב'נטילת ידיים' שלפני תפילת המנחה, אמר לו ר"נ, באתי הנה בשאלת 'פיקוח נפש', אמר לו החזו"א, שאל נא את שאלתך, גולל ר"נ באזני החזו"א את מצב בני ביתו, ויען לו החזו"א 'וכי מה שאלה יש כאן - הרי פיקוח נפש יש בדבר', עליכם לקיים את ציווי הרופאים ולנתח. לאחמ"כ שאלו החזו"א האם כבר התפלל מנחה וענה בלאו, א"ל החזו"א התפלל עמנו... אחר תפילת המנחה - כשרצה ר"נ למהר לחזור לעיה"ק ירושלים, קרא לו החזו"א וביקש מעמו - חזור על שאלתך, חזר ר"נ על שאלתו, אמר לו החזו"א סע לביתך לשלום, ואל תעשו את הניתוח, נתפלא ר' נחמיה, והרי הרב אמר לי שמה שאלה יש כאן, פיקוח נפש דוחה כל התורה כולה. ענה לו החזו"א, כאן לפני מנחה כאן לאחר מנחה... (הוסיף ר"נ לשאול, ומה עם התשלום שכבר שילמתי לרופאים - אמר לו החזו"א אם הרופאים יחזירו לך את המעות מעצמם קחם מעמם, ואם לאו אל תתבעם...) בחזרו ל'בית החולים' ותשובת החזו"א בפיו רגזו עליו הרופאים מאד, בצעקתם כי רבה, הרי בעסקי נפשות עסקינן כאן והיאך אפשר להסכים שלא לנתח, כי לדעת הרופאים היה זה בגדר 'מאבד עצמו לדעת'... אך הוא ענה לעומתם - הרב אמר שלא לנתח... לאחר כמה ימים נתגלה גודל הנס ורוחב דעת תורתו של החזו"א, כי מצאו בגופה 'זיהום' שאי אפשר להעלות על דל שפתיים גודל הסכנה שיש בזיהום אחרי ניתוח. ואכן האשה האריכה ימים ושנים רבות וארוכות, ואף ילדה לאחר מכן עוד תשעה בנים ובנות בבריאות השלימה (ואף את המעות החזירו הרופאים בשלימות).

הוסיפו בני המנוח ואמרו, כל ימיו של אבינו היה חוזר בפנינו - הביטו וראו אף אצל אדם גדול כהחזו"א איזה נפקא מינה היה לפני תפילת מנחה ולאחריה, כי בתפילה אחת אפשר לאדם להפך כל מצבו ומעמדו לבלי הכר, לטובה ולברכה. טו. מספר הגה"ח רבי נפתלי גראס שליט"א ממה שראו עיניו ולא זר, פעם הייתי אצל רבי יענקלה מפשעווארסק זי"ע בליל שבת, לפני שהרבי נכנס לעריכת השולחן היה שם 'שלום זכר', ואחד מנכדי הרבי שהיה עדיין ילד קטן, מילא לעצמו שק (שקית) מלא ב'ארבעס', כדי שיהיה לו מה לאכול במשך כל הטיש. ואכן הרבי נכנס לטיש, הילד אכל בהשקט ממה שהכין בצקלונו, ואחיו הקטן של רבי נפתלי (בעל המספר עובדא זאת) עמד ליד הילד נכד הרבי והביט עליו בעיניים פעורות, הנה זה הילד היה חכם שהכין לעצמו צידה, ולי אין כעת מאומה מה להכניס לפה... והנה הרבי התחיל שלום עליכם, ולפתע סובב עצמו לעבר נכדו הילד והראה לו בידיו, כאומר הענק משלך גם לילד העומד לצדך... ראה נא כי עיניו יוצאות לנוכח המראה שאתה אוכל והוא אין לו כלום. כן עשה כמה וכמה פעמים - באמצע עבודתו הקדושה רמז לנכדו לתת גם לילד העומד לצדו.

כמה יש לנו ללמוד, אף בעת שאנו מתעמקים, ומתעלים בעבודה ובכל ענין, לא להסיח דעת לרגע אחד מטובת השני, להעניק לו, ולדאוג תמיד שלא יחסר לו מאומה.

טז. הנה נאמר בפרשתן (לב ד) 'וישלח יעקב מלאכים אל עשו אחיו, וברש"י 'מלאכים ממש', וצ"ב, מה ראה יעקב להשתמש במלאכים ולהפסיקם מעבודת הקודש אשר עליהם, וכי לא היה יכול לשלוח את עבדיו, וביאר הרה"ק הרבי ר' בונם זי"ע שבא ללמדנו על גודל החיוב להיטיב עם אחינו בני ישראל ולבוא לעזרתם עד שכדאי אפילו לבטל מלאך מעבודתו הגדולה והקדושה כדי לעשות חסד עם יהודי.

וכך העיד הרה"ק ה'אהבת שלום' זי"ע על עצמו (מובא באהבת שלום פר' קדושים בהגה"ה) שבעת שעוסק בתורה ובהתבוננות עד שמגיע לפי דעתו ברומו של עולם, ואז באותו העת אם יש איש אחד אפילו גאר פשוט (-מאוד פשוט) ויש לו איזה עגמת נפש וצריך לדבר עמי איזה חצי שעה להפיג צערו, אז אני מניח את התורה שלי ואת כל הגדלות אבי טוהן א טובה פאר א אידן (-העיקר לעשות טובה ליהודי).

כה פירש הרה"ק ה'תורת חיים' מקאסוב זי"ע בדרך הרמז בלשון הכתוב בפרשתן (לב כט) 'כי שרית עם אלוהים ועם אנשים', ר"ל, שגם בעת אשר 'שרית עם אלוקים' - שהיית דבוק בה' ית"ש עדיין היו מחשבותיך נתונים עם אנשים - לעזור לאחרים... וכפירוש הנודע על מאמר הכתוב (שמות יט ד) 'וירד משה מן ההר אל העם, שמשה רעיא מהימנא ירד מן ההר באמצע דביקותו הנוראה בהשי"ת אל העם - לעמוד לימינם ולעזרם בצרכי הגשמיות שלהם... סיפר הגה"צ ר' שלום שבדרון זצ"ל, שכאשר נודע לידידי בירושלים שמדי פעם הוא נוסע לבני ברק אל החזו"א והוא 'מקורב' אליו - בקשו ממנו פעמים די תכופות לנסוע במיוחד כדי לברר ולשאול את החזו"א שאלות שונות, משנשנה הדבר מספר פעמים שאל את החזו"א אם מחויב הוא להענות לבקשתם ולבוא במיוחד מירושלים לבני ברק, שהרי הדבר כרוך בביטול תורה, השיבו החזו"א 'חסד איז די פינטאלע פון די נשמה' - חסד היא הנקודה הפנימית של הנשמה, (הובא במעשה איש ח"ג עמו' קפח).

סיפר הגה"צ רבי חיים ברים זצ"ל שפעם התנצל הג"ר משה יהושע לנדא ז"ל לפני החזו"א על עיסוקו בעניני חסד (שגזול מזמנו), א"ל החזו"א, תורה אינה חכמה, התורה היא נשמה. וכשאדם עושה חסד עם זולתו נשמתו מתעלה והוא מבין ומשיג בתורה ביתר שאת וביתר הבנה. (אמנם בכל כגון דא צריך להתיעץ בדעת תורה ולשאול את רבו, ולא יורה היתר לעצמו, כדי שלא ימצא היצר הרע בקעה להתגדר בה ולבטלו מן התורה).

ידוע שלעת זקנותו פסק הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע מלכתוב 'המלצות' לנצרכים, פ"א בא אליו איש נכבד שהיה 'נצרך' עני וגווע מנוער, ולגודל נחיצות הענין כתב לו הרה"ק המלצה, יצא האיש מהעיר שמח וטוב לב לאסוף נדבות מבני ישראל רחמנים בני רחמנים. בנדודיו הגיע לעיר אחת שה'מרא דאתרא' היה מחסידי צאנו, מיד הראה לו האיש את ההמלצה ואכן הרב נתרגש מאד לראות המלצה מרבו, וידע שיצא מגדרו שהרי כבר פסק מלכתוב המלצות, על כך קיים בו 'הענק תעניק' - פתוח תפתח' וכו', בלב רחב.

משראה הנצרך כי הרב מאיר לו פנים, הרהיב בנפשו וביקש ממנו, יצטרף אלי מע"כ ללכת עמי לבתי הנדיבים אשר בכאן, כי אינו דומה הליכתי אליהם שאינם מכירים אותי כמו שיהיה כשיראו את הרב מצטרף אלי ויגדלו הנתינות לאין ערוך, הרב לא הסכים, וכה אמר לו, אמנם נתתי לכם ביד רחבה וגדולה כי ראיתי את חתימת רבינו מתנוססת על המלצה שבידך, אבל לכתת רגלי עמכם, זאת לא אעשה, כי הרי זה ממש 'ביטול תורה'...

כעבור תקופה בהגיע חג השבועות נסע הרב אל הדברי חיים, ושהה שם במשך החג, בדרכו הביתה כשנכנס לקבל ברכת פרידה וצאתכם לשלום, אמר לו הרבי, הנה פעמיים כתיב בתורה 'איש' האחד בפרשתן (לב כה) 'ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו' ודרשו חז"ל, שזהו שרו של עשו, ובשנית כתיב בפרשת וישב (לז טו) וימצאהו איש והנה תעה בשדה וישאלהו האיש לאמר מה תבקש, ודרשו שזה מלאך גבריאל, וצ"ב, מה נשתנה איש זה מאיש השני. אלא, כי אכן הרוצה בטובת עמו, ומחפש לסייע ליהודי אחר - ושואל אותו 'מה תבקש' זה מלאך גבריאל, ואילו זה האיש שכשמבקשים ממנו איזה טובה אומר אני חייב ללכת לשיר שירה (ללמוד, להתפלל) - שלחני כי עלה השחר, זהו 'שרו של עשו'... ואידך זיל גמור...

יז. כתיב בפרשת ויצא (כט י) 'ויגש יעקב ויגל את האבן מעל פי הבאר'. וברש"י, כאדם שמעביר את הפקק מעל פי הצלוחית להודיעך שכוחו גדול. מעתה יש לתמוה, מהו שאנו מתפללים בתפילת גשם, ומבקשים מהבורא שיחון אותנו ברחמים בזכות יעקב אבינו, בזכות זה שהיה 'יחד לב וגל אבן מפני באר מים, בעבורו אל תמנע מים', והרי הדבר עלה לו בנקל, מדוע נחשב מעשה הסרת האבן כזכות גדולה.

ומבאר הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל (שיחות מוסר מאמר נא), שבאמת היתה האבן 'גדולה' וכבדה על פי הבאר, וגם ליעקב אבינו היתה האבן כבדה בטבע העולם, אלא מאחר שיחד לב, כלומר, שייחד את לבו להיטיב לרעהו - שכל רצונו ומאווייו היה השתוקקות ובעירת לב להטיב לרעהו, זה נתן בידו את הכח להרים בנקל את האבן. והזכות שאנו מבקשים בעדה מבורא עולם, היא בעבור אותו יחוד הלב.

וז"ל, ועל כרחך שבמעשה יעקב לא היה משום שינוי הטבע כלל ועיקר, אלא שכן הוא בטבע הרוחני שבנפש האדם, שיש בכוחו לגלול אף את האבן הגדולה ביותר, אם מייחד לבו ונפשו עבור הזולת, ונותן תמצית דם לבו כדי

בברחך מפני עשו - חונת האדם לנרוח מהיצר

בפרשתן (לה ב), 'ויאמר יעקב אל ביתו ואל כל אשר עמו, הסירו את אלהי הניכר אשר בתוכם והיטהרו והחליפו שמלותיכם', וקצת צ"ב, מהו אומר אשר בתוכם, היה לו לומר 'אשר בידכם', ומפרש ה'כלי יקר', דבא לרמוז על ה'יצר הרע' כמאמרם ז"ל (שבת קה:): 'לא יהיה בך אל זר (תהלים פא י) - איזהו אל זר שבגופו של אדם, הוי אומר זה יצר הרע'. על כן הותרם תחילה הסירו את אלוהי הנכר אשר 'בתוכם' - היטהרו מהרהורי חטא ועוון^{כא}, ואחר כך והחליפו

ישראל למען יהיה להם לזיכרון, מה שאירע ליעקב אבינו כשנותר לבדו, בעברו את הנהר לחור אחרי הפכים הקטנים, דמכיוון שבניו לא ליווהו, על כן חזר אליהם כשהוא צולע על ירכו, ומזה ילמד כל אחד להיות טוב ומיטיב, לגמול חסדים טובים בין איש לרעהו, לכל אחד בהצטרבותו ברוחניות ובגשמיות.

כתב 'רבינו יונה' (שע"ת ש"ג י"ג) בזה"ל, חייב אדם לטרוח בדרישת טוב לעמו^{כב} ולשקוד בעמל נפשו על תקנת חברו אם דל אם עשיר, וזאת מן החמורות ומן העיקרים הנדרשים מן האדם, עכ"ל^{כג}.

להתחסד עם הבריות. כי הכוחות האנושים שבאדם תלויים בכוחות הרוחניים, ומהם הם יונקים את חיותם, וכשהכח הרוחני פועל באדם, יכול הוא לפעול אף הרבה למעלה מכוחות אנוש רגילים. ולכן בזכות ה'יחד לב' של יעקב - שיחד את כל כוחותיו לחסד אנו מבקשים 'אל תמנע מים', עכ"ל.

יח. ידועים דברי מרן הבעש"ט זי"ע (הובא בלוח היום יום חב"ד ה' אייר) שכדאי לאדם לחיות בזה העולם שבעים ושמונים שנה והכל כדי להיטיב פעם אחת עם יהודי.

יט. וכבר מילתנו אמורה רבות כי בכלל 'תקנת חברו' הוא כשמרבה בדברי חיזוק ועידוד אשר נוסכים רוח חיים בלב השומע ובאים לקרבו כמים קרים על נפש עייפה (וזהו שכתב רבינו יונה 'אם עשיר', שאינו צריך לגמ"ח בממון, כי אם לחסד בנפשו...). בא וראה מעלת המדברים טוב איש אל רעהו, דכתיב בפרשתן (לה יז) 'ויהי בהקשותה ותאמר לה המיילדת אל תיראי כי גם זה לך בן', ולכאורה לשם מה נכתב פסוק זה בתורה הקדושה, מה צורך יש לנו לדעת מה אמרה המיילדת, אלא שבא הכתוב ללמדנו עד כמה יקר בעיני ה' כשאחד מחזק את השני ומרגיעו לבל יתיירא, ואף שבעצם לא חידשה המיילדת מאומה לרחל, כי בביטחונה של רחל בוודאי כבר ידעה בבירור שתלד בן, שהרי כך הייתה תפילתה, 'יוסף ה' לי בן אחר', ומה גם ש'נביאה' היתה, אך כל דיבור ודיבור טוב בין איש לרעהו, אף אם לא חיזקו בפועל, גם כן חשוב הוא מאד, 'ויכתב בספר זכרון' מעשיה של מילדת זו. ועל כגון דא אמרו 'יש קונה עולמו בשעה אחת'.

כ. הנה כל המעיין ב'מעשה אבות' הכתובים בפרשיות אלו רואה ומשים ליבו, כי בעוד שסיפור חייו של אברהם אבינו נכתב בארוכה ובפרשיות הרבה, וכן הדבר גם לגבי יעקב, אך לעומת זאת 'תקפו וגבורתו' של יצחק נכתבו בקיצור, ומאותו הזמן שאמר ליעקב שילך לחרן אצל לבן לקחת לו אשה שוב לא נזכר בפירוש בכתוב אלא בדרך אגב או ברמיזא בעלמא [במכירת יוסף שבפרשת וישב (לו לה) 'ויבך אתו אביו', ופירש רש"י יצחק היה בוכה מפני צרתו של יעקב] אף שעדיין האריך ימים עוד נ"ז שנים, ואין הדבר אומר אלא דרשני... וביארו בזה גדולי הדור, על דרך העבודה, מה שיש ללמוד ממעשה אבות סימן לבנים, כי הנה נודע שאברהם אבינו הוא עמוד החסד, ואילו יצחק מידתו גבורה - 'פחד יצחק', ובאמת העולם עוד על החסד ועל הגבורה, דין ורחמים, אך עיקר קיום העולם הוא על ידי מידת החסד, וכדכתיב (תהלים פט ג) 'עולם חסד יבנה', על כן לא האריך הכתוב ב'תולדות יצחק' אלא יותר באברהם וביעקב למען נדע להרבות במידת החסד וההטבה לאחרים.

רבים מצדיקי הדורות (הרה"ק מקאצק זי"ע, הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע, ועוד ועוד), פירשו בהא דאיתא בגמ' (פסחים קיז:): לדרוש בלשון הכתוב (לעיל יב ב) 'ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה' - אמר רבי שמעון בן לקיש ואעשך לגוי גדול זהו שאומרים אלוקי אברהם, ואברכך זהו שאומרים אלוקי יצחק, ואגדלה שמך זהו שאומרים אלוקי יעקב, יכול יהו חותמין בכולן, תלמוד לומר והיה ברכה בך חותמין ואין חותמין בכולן, שבאו חז"ל לרמוז לנו ש'החותם' - חותם וסיום הגלות הוא על ידי ההליכה והדבקות במידת החסד מידתו של אברהם אבינו, שבזכות שניטיב לאחרים נזכה לגאולתנו ולפדות נפשנו במהרה בימינו אמן.

כא. וכבר אמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, המנהג ללמוד ביא"צ (יום השנה) פרקי משניות המתחילות באותיות כשמו של בעל היא"צ, והנה פרק המתחיל באות צ' אינו בנמצא רק בסדר טהרות, כי אין צדיק אלא מי שעוסק בסדר טהרות - ומטהר ומקדש עצמו בכל עת ושעה.

גדרים וסייגים שמעמידים בני ישראל, כאותו 'חול' אשר הוא גבול לים ושומר לבל ישטפו מימיו האדירים את כל העולם, כך 'גדרים' הללו מעכבים אותם ומרחקים אותם מהשפעת הגויים עליהם (ולדין, השפעת הרחוב הקלוקל וגרורותיו), ומלהתערב בענייני הגויים, וזה נרמז ב'חול' שהוא גדר וחומה לים, וזאת נתברך יעקב אבינו שיהיה לבניו כח להעמיד²² גדרים וסייגים²³ ולהיות שמורים מהשפעת הגויים²⁴.

שמלותיכם - שבכל עת יהיו בגדיך לבנים (קהלת ט ח), ואז יהיה בידם לבוא אל שער המלך.

הנה כתיב בפרשתן (לב יג) 'ושמתי את זרעך בחול הים', וכבר דקדקו (ע"י באגרא דכלה ובהעמק דבר להנצי"ב), מדוע הזכיר הברכה של חול הים ולא כוכבי שמים. וי"ל, לרמוז לבני יעקב את הדרך ילכו בה, כיצד היא בידם להזהר ולהשמר מדרך הרעה של עשו וממשיכי דרכו, להיות מרוחק מהם כדבעי, והוא ע"י

כלל ראשון בקדושה, שישמור האדם על עצמו, ויכריז, אכן, קדוש אני, אינני מדבר ומתדבק עם כל צרוע וכל זב... לא אתערב בין אנשים או מקומות שאינם שמורים וגדורים בתכלית בגדרי הקדושה. ידועים הדברים שמתחילה היה הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע מסובב בין הערים והעיירות למכור את ספריו - משנ"ב ושאר ספריו הקדושים, ובאותה שעה עדיין לא הכירוהו כל כך במקומות המרוחקים מעיירתו ראדין ולא הייתה לו אכסניא ראויה לשמו, פעם אחת קראו אחד מה'בעלי בתים' להיות אורחו בסעודות השבת, שאלו ה'חפץ חיים' מי ומי המסובים בשולחנכם, הביט בו האיש בתמהון, כאומר, תן תודה למיטיבך ואל תחקרהו אודות המסובים בשולחנו, ענה לו הח"ח, שמי ישראל מאיר מראדין, אני חברתי את המשנ"ב ועוד ספרים, על כן שאלתי אותך אודות שאר המסובין כי לא אוכל לשבת רק עם אנשים מהוגנים...

סמך לזה מצא בפרשתו שאמר יעקב לעשו 'עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי - ולא למדתי ממעשיו', והרי יעקב עניו היה, אלא כה אמר יעקב, שמע נא אחי, אף עתה בבואי לעשות שלום עמך לא אשחית נפשי ואעקור קדושתו בעבורך, כי גם כשישבתי בבית לבן עמדתו בעוז קדושתו ולא למדתי ממעשיו הרעים... כי לא יהודי פשוט אנכי ולעולם לא אתדמה אליך ואל מעשיך. הרי לך פרק בהלכות 'ויגבה לבו'.

כדברים האלו פירש גם הנצי"ב ב'העמק דבר' את האמור בפרשתו (לג יט) 'ויחן את פני העיר', שלא נכנס לדור בעיר אלא חנה חוץ לעיר ונקרא פני העיר, והוא כמידתו של יעקב להיות בדד ולא מעורב עם אומות העולם. פעם בא יהודי לפני הגרי"ז מבריסק זי"ע (בפרשת וישלח) ואמר לו בביאור דברי רש"י עה"פ 'עם לבן גרתי ואחר עד עתה... ויהי לי שור וחמור' ופירש"י 'ולא למדתי ממעשיו הרעים'. והיינו, שיעקב אמר לעשו, אם תתמה היאך 'עם לבן גרתי' בכפיפה אחת ואפילו הכי 'לא למדתי ממעשיהם הרעים'. אין זה אלא כי ויהי לי שור וחמור - דימיתו אותם בעיני כשור וחמור ותו לא מידי, ומה לי ולהם... עי"ז לא למדתי מאומה ממעשיהם הרעים.

הדברים מצאו חן בעיני הגרי"ז, וכה אמר, אין זהו 'פשוטן של דברים', אבל הדיבורים גופא נכונים וקיימים. כי רבים חללים הפילו 'חברים רעים', ולזה העצה שיביט עליהם כ'שור וחמור' שהרי הנמצא בסביבת שוורים וחמורים אינו לומד מהם 'הנהגות' וארחות חיים.

כב. הגאון הגדול רבי יהודה צדקה זצ"ל, המשיל משל, חפץ חשוד שהתגלה ברחוב (נפוץ בארה"ק), וחוששים אולי זה מטמון - כלי משחית (פצצה) שסכנתה גדולה עד מאד, ועלולה לגרום נזקים בגוף ובנפש, מיד מעמידים מיד גדר ומחסום שאיש לא יוכל להתקרב אליה, הבה נתבונן, וכי היכן מעמידים את הגדרים והמחסומים, וכי בסמוך לחפץ החשוד, חלילה, אלא מעמידים את המחסום עשרות מטרים למרחוק, סוגרים את הרחוב כבר מתחילתו מכל הצדדים, שמא יעבור אחד בסמוך וח"ו יפגע. כיו"ב, יש להעמיד גדרים וסייגים ממרחק לחשש איסור, כדי שח"ו לא יפגע אחד, אם לא יעשה גדר עלול להתפוצץ ח"ו למול פניו.

וכנגד אלו האומרים לפעמים מה יש לי לחשוש, הרי זה רק חשש רחוק, דע כי גם במשל האמור, הרי מדובר רק מחפץ חשוד, שאינו בטוח, ואעפ"כ מרחקים אותו כל כך, כיו"ב על כל חשש יש להתרחק הרבה הרבה למרחוק. כג. הנה מצינו שיעקב שלח לאמר לעשו 'עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי...' מהו לשון שמרתי ולא אמר קיימתי וכיו"ב, ומבאר הגה"ק משוראן זצ"ל (בעל השבט מישור), כי שמירה מלשון משמרת וגדר, כיצד אכן הצליח לעמוד בצדקותו במקום הרשע בין לבן וחבריו, רק ע"י עשיית גדר וסייג. וללמדנו, כהיום הזה כאשר אש היצר בוער עד לב השמים, אין לנו דרך להשאר בתוככי הקדושה רק ע"י עשיית גדרים וסייגים.

באר הפרשה - פרשת וישלח

וביותר צריך להיזהר מהיצר העושה עצמו כאחיו וידידו לו רע^כ, וכך ביאר הרה"ק הקדושת לוי' זי"ע במה המתכוון רק לשלומו ולטובתו^כ, ובקרבו חורש שאמר יעקב (לכ יב) 'הצילני נא מיד אחי מיד עשו' -

וז"ל, עם לבן גרתי ואחר עד עתה, פירש"י גרתי בגימטריא תרי"ג, כלומר עם לבן הרשע גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים. י"ל דבדיוק נקט לשון שמרתי ולא לשון קיימתי משום דיעקב אבינו ע"ה חשש שעשו לא יאמין שקיים תרי"ג מצוות, כי אמר יאמר הכי אפשר לגור בבית לבן הרשע מבלי ללמוד כלום ממעשיו הרעים... לכן רמז לו גם סיבתו של דבר, והיא שעשה גדרים וסייגים בעד כל מצוה ומצוה, כדי שאם יתפתה לעבור לא יעבור כ"א על הגדר וסייג ולא על המצוה גופא, וזהו תרי"ג מצוות שמרתי - כלומר, עשיתי בעדן גדרים וסייגים הנקראים משמרת כדכתיב ושמרתם את משמרת, ודרשו חז"ל (יבמות כ"א) עשו משמרת למשמרת, ועי"ז לא למדתי ממעשיו הרעים.

כד. ודע, כי דרכו של היצר, לתפוס את האדם בעניינים שאינם ממש בגדר האסור רק קרובים אליו, או שספק יש בהם, ומשם יגיע לאיסור ממש, וכך פירש הגה"ק המהר"ם שיק זי"ע את הפסוק הנאמר גבי 'שרו של עשו' (לכ כו) 'וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו', כשראה שאינו יכול להפילו ממש, התחיל רק לגעת בו, ומשם קיווה להתחיל להשפיע עליו לרעה, כי מאז והלאה תפתח בפניו הדרך להפילו לגמרי.

וכך רמזו בעלי הרמז בפסוק בפרשתן (לכ כה) 'ויאבק איש עמו עד עלות השחר', ששרו של עשו הצליח להזיק בכף ירכו בעלות השחר, והיה צולע מעלות השחר עד שזרחה לו השמש, ובזריחת השמש נתרפא. ומרמז על ה'מאבק' המתנהל בין ישראל ליצר הרע, שהוא בעיקר בין עלות השחר לזריחת השמש, כלומר בדברים שאינם ברורים, לא יום ולא לילה, לא בדברים הפשוטים לאיסור ולא בדברים הפשוטים להיתר, רק בעניינים שאינם ברורים ובערבוביא, שם מצליח היצר הרע להכשיל את בני"י, וממילא שם היא עיקר הזהירות והשמירה.

באופן אחר רמז איש צדיק ונבון בפסוק 'ויאבק איש עמו', דהנה 'אבק' מרמז לגדרים וסייגים, אשר על ידם אנו נשמרים מלהגיע לידי עבירה, וכמו שמצינו 'אבק לשון הרע' 'אבק ריבית' 'אבקה של שביעית' וכו', והענין הוא דיודע דהמלחמה של יעקב עם 'שרו של עשו' מרמז על 'מלחמת היצר', וכאן מלמדת אותנו התורה, שעיקר מלחמת היצר אינו על עצם העבירה גופא, כי היצר יודע שאין בידו להכשיל יהודים כשרים וטובים בעבירות חמורות, לפיכך הוא מנסה בכל כוחו להכשיל אדם 'באבקה של עבירה' שיעבור רק על גדר וסייג קטן, בידעו שע"ז יוכל במשך הזמן לפתותו לכל מה שירצה רח"ל, וזהו 'ויאבק איש עמו' שהמלחמה היתה על 'אבק עבירה', ועבודת האדם הוא שלא יתן להיצר הרע שום פתח להיכנס אליו, אלא יאזור כל כוחותיו להילחם עם יצרו 'על הגדרים וסייגים', ואז יהא נכון לבו בטוח שלא יבא בעזר השי"ת להיכשל בדבר עבירה.

הגה"ק מהרי"ץ דושינסקיא זי"ע נסע פעם ברכבת (בעודו בחו"ל), על אם הדרך ניגש אליו 'מגולח' ונתן לו שלום, שאל את הרבי, הרבי מכירני... הרבי חשב לעצמו שמן הנראה המדובר הוא תלמידו משכבר הימים, ואכן כך היה האמת, האיש אמר שהוא תלמידו, וסיפר שכהיום הוא דר בווינא, ותחת רשותו חנות גדולה, שאלו הרבי, ומה עם שמירת שבת... ענה האיש, שאכן אינו ממש שומר שבת... והוסיף, ידע הרבי, שהירידה שלי לא התחילה עם חילול שבת, רק כשהתחלתי לשנות ארחות חיי (להיות יותר מאדערו), כשהתחלתי לקצר את הרעקיל (חליפה) שלי, משם נתגלגלו הדברים עד כדי ירידה לגמרי (כמובן, שמדובר ממי שהורגל ממנהג אבותיו ללבוש ארוך, וכי"ב לכל אחד בדידיה, כשמתחיל ח"ו לרדת ממה שהנהיגו לו אבותיו...). נענה המהרי"ץ הרי זה מאמר הקרא באיכה (א ט) 'טומאתה בשוליה לא זכרה אחריתה ותרד פלאים' טומאתה בשוליה - עיקר הטומאה מתחלת כשנוגע בשולי הבגד, וע"ז ממשיך הקרא לא זכרה אחריתה, שאין יודעים אחריתו עד היכן תגיע... ותרד פלאים ירד עד הסוף.

דבר נפלא מביא בעל ה'חמדה גנוזה' שבעצמו שמע מהרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע, שהנה יעקב אומר לחותנו לבן (לעיל לא לח-מ) 'זה עשרים שנה אנכי עמך... הייתי ביום אכלני חרב וקרח בלילה ותדד שנתי מעיני', והדברים קצת תמוהים, וכי לא היה ביתו מקורה בקורת גג מדוע אכלו החורב ביום, וכי לא היו בביתו של לבן כרים וכסתות להפיג את הצינה, ומדוע אכלו הקרח בלילה. ומבאר ה'דברי חיים' כי יעקב אבינו הכיר בטומאתו של לבן, ולכן נשמר ונזהר מלהיכנס לביתו, ובמשך כל אותן כ' שנה לא דרכו רגליו בבית פנימה אפילו פעם אחת (רק בחצר הבית היה מסתובב ושם אכלו הקרח והחורב), ללמדך, עד היכן מגעת הזהירות והרחקה מן הטומאה והכיעור.

כה. סיפר הרה"ח רבי יחזקאל מנחם שטאווער שהיה שו"ב באנטווערפן (וגם מוהל), פעם נקראתי לערוך ברית מילה בבית החולים, בכניסתי למקום המיועד לערוך את הברית מצאתי שיש על הכותל צורת שתי וערב, על כן בטרם נגשתי לברית כיסיתי את הצלם, אמנם לפני צאתי מן המקום שבתני וגיליתי את הצלם.

ויאבק - אין הקב"ה מנקש אלא ש'יאבק' וילחם

בפרשתן (לב כה), 'ויאבק איש עמו', איתא בגמ' (חולין זא.), אמר רבי יהושע בן לוי 'מלמד שהעלו

אבק מרגלותם עד כסא הכבוד', וביארו צדיקים, שמאבק זה של יעקב עם שרו של עישו העלה נחת רוח לפניו ית' עד כסא הכבוד, וללמד לדורות הבאים, שעיקר הנחת רוח שיש לבורא יתב"ש מברואיו, הוא מעצם היותם במצבי נסיון ככל עת ובכל שעה, ובכל התאפקות והתאבקות עם היצר עולה בזה אשה ריה ניחות לה'. ומעתה אל ירע בעיניו כל אותם הנסיונות והמאבקים המתרבים עליו חדשים לבקרים, ואל יאמר מדוע לי

הצילני מיד היצר העושה עצמו כאחי². כי פעמים שבא היצר בדמות 'יצר הטוב', ומתכוון לטובתי - שאקיים מצוות ה', ומציג בפני 'עבירה' כאילו היא מצווה.

ובאותה מידה שיברח אדם מהיצר כן יזכה לגילוי השכינה וסיוע ממעל, וכביאורו של הרמב"ם ה'בית ישראל' זי"ע (ותשל"ד) את הכתובים בפרשתן (לה א-ז) 'לא-ל הנראה אליך בברוך מפני עשו אחיך... כי שם נגלו אליו האלוקים בברחו מפני אחיו', שבאותה המידה שהאדם בורח מפני עשו - היצר הרע, כך נראה ומתגלה אליו הקב"ה. ובעצם בריחתו משרה עליו את השכינה הקדושה, ומתגלה אליו האלוקים.

כשהגעתי לסאטמאר שאלתי את הרבי זי"ע, האם נהגתי כהוגן, כי למעשה אני גיליתי את הצלם לעין כל... ענה הרבי במליצתו, אדרבה, צלם גלוי לכל אינו בעיה, צלם מכוסה הוא הוא בעיה וסכנה גדולה, כי מ'קען זיך אין דעם נארן - אפשר לטעות בו. אבל המגולה יודעים להזהר ממנו (זקנר ויאמר לה).

וללמדנו גם לענין ה'כלים', כל עוד שנראה כ'כשר' הוא יותר מסוכן להטעות אחרים, יותר מאם גלוי לכל שהדבר פסול ואינו כשר כלל.

ועוד ייאמר בה, לכל איש יש כעין צלם בלבו, אם מה שרגיל ל"ע להיות פוגם במחשבה דיבור ומעשה, או שהוא עושה פעולות לפלוני ואינו ידוע כי הקנאה התאוה והכבוד מוליכים אותו שולל. עצתו, שלא להסתיר את היצר בתוך מטמוני לבו, אלא אדרבה, ינהג כמו שאיתא בצעטיל קטן (אות ג) וז"ל, לספר בכל פעם לפני המורה לו דרך השם, ואפילו לפני חבר נאמן, כל המחשבות והרהורים רעים אשר הם נגד תורתנו הקדושה אשר היצר הרע מעלה אותן על מוחו ולבו - הן בשעת תורה ותפילה, הן בשכבו על מטתו והן באמצע היום, ולא יעלים שום דבר מחמת הבושה; ונמצא על ידי סיפור הדברים שמוציא מכח אל הפועל, משבר את כח היצר הרע שלא יוכל להתגבר עליו כל כך בפעם אחרת, חוץ עצה הטובה אשר יוכל לקבל מחברו שהוא דרך השם, והוא סגולה נפלאה, עכ"ל. ואולי יש בזה רמז לענייננו, שע"י שמגלה את כל מצפוני לבבו מבלי להסתיר דבר, נשבר כח היצר, והיינו דאמרן, שהגלוי עדיף מהנסתר.

כו. בספר 'שבט סופר' (ד"ה באנו) ביאר בדרך זה גם במה שאמר יעקב 'פן יבא והכני אם על בנים', שחשש שמא יבוא אליו כמו אם רחמנייה הדואגת על בניה וייראה אצלו כאוהב, ועי"ז יפילו ויכשילו.

בדרך זה יש לפרש מה שמצינו, שבשעה שאמר עשו ליעקב (ג יב) 'נסעה ונלכה ואלכה לנגדך' לא נאמר שיעקב התיירא ממנו, רק נענה ואמר לו 'אדוני יודע כי הילדים רכים וכו', ואילו בתחילה כשאמרו לו המלאכים 'באנו אל אחיך אל עשו וגם הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו' שם כתיב 'ויירא יעקב מאד ויצר לו', ומאי שנא זה מזה, אלא יש לבאר בדרך הרמז, שכשאמרו לו שעשו הולך לקראתו, וכאיש האומר לרעהו, פלוני בא לקבל פניך בידידות ואהבה, אז התיירא יעקב, כי אכן רבות יש לפחד מהיצר הרע הנוהג בערמה כאילו הוא ידיד אמת... אכן כשאמר לו עשו אלכה לנגדך, כמי שאומר שהוא בא להיות ה'כנגד' שלך, אם כן מה לו לפחד מהיצר הרע המגלה פניו שבא להכשילו.

כיו"ב ביארו בקרא (תהלים קיח ז) 'ה' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי', שביותר הנני נצרך שיהא ה' לי - שמירה מן השמים, כשהיצר בא אלי בדמות 'עוזרי', שנדמה לי כאח טוב, כמי שבא לעזור ולסייעני, כי אם 'ואני אראה בשונאי' - כשהיצר בא אלי בדמות שונא, אז יותר בנקל שאראה במפלתו, ואצליח לעמוד בשליחות קודש שלי.

כז. כע"ז ביאר הגה"ק ה'בית הלוי' זי"ע (ועוד ספרים) בפסוק (לב יב) 'מיד אחי מיד עשו', שכוונתו על שתי אופנים, הן אם יבוא כאויב ושונא, הן אם יבוא כאוהב וידיד בשלוה ואחוה כ'שני אחים', ומשני האופנים הללו נתיירא יעקב דגם טובתו ואהבתו של עשו רעה היתה אצל יעקב, וזהו שביקש על הני שני אופנים 'הצילני נא מיד אחי מיד עשו' - שאיננו רוצה בו לא לאח ולא לעשו.

באר הפרשה - פרשת וישלח

כי כל עצם קיום ויסוד היהדות היא המלחמה כנגד היצר הרע, ככל יום ככל עת וככל שעה.

ובן מרומז בהא דכתיב בפרשתן (לה יו) 'ויהי בהקשותה בלדתה ותאמר לה המילדת אל תיראי כי גם זה לך בן', וביאר הגאון רבי שמואל לייב זאק זצ"ל אב"ד ביאלא (תלמידו של הרה"ק החידושי הרי"ם, בספרו רמזא דחכמתא) דקאי על עובד ה' אשר עוברים עליו הרבה בהקשותה - קושי ונסיונות, ומנסה להתחזק, ומ"מ נופל וקם, ושוב נופל... ונראה לו שלא השיג המטרה, לזה אומרים לו אל תירא, כי גם זה לך בן, היינו גם זה, היגיעה עצמה היא היא המטרה, והמתייגע כבר עשה את המוטל עליו, ובוה משיג חן בעיני ה', כי באלה חפץ ה', מבלי ענין אם השיג את התוצאה לבסוף.

יבקש את נדף - טובה וברכה הבאה ע"י הרדיפות

כתב רבינו יהודה החסיד זי"ע (ספר חסידים אות תתרט"ו), אין דבר שכתוב בתורה שאין בו הוראה לדורות, וראיה, שהרי העולה לתורה מברך לפניו ולאחריה ברכת 'נותן התורה', אפילו בפרשה שאין בה שום

כל הנסיונות הללו, לא הן ולא שרכן, שהרי נופל אנוכי בכל עת, כי עצם המלחמה והמאבק עם היצר הוא עיקר תפקיד ותכלית האדם, שאין הבורא ית' דורש מבריותיו את הנצחון כי אם את המלחמה^כ.

וכבר אמרו לדייק, שהמלאך אמר 'כי שרית... ותוכל', וברש"י 'אנשים - עשו ולבן', ולכאורה תמוה וכי לזה 'ותוכל' קרינן ליה, כשיצא מעמו 'צולע על ירכו', גם מבית לבן יצא כשהוא מרומה 'עשרת מונים'. אלא, כי אכן, הממשיך במלחמתו עם היצר^כ, אף לאחר שנפל והוא צולע על ירכו - לזה ייקרא 'ותוכל', כי אין הבורא דורש מבריותיו כי אם את המלחמה, ולא את הנצחונות^ל.

ובזה ביארו (הגאון רבי חיים עוזר זצוק"ל, ועוד) את האמור על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה, שלכאורה צ"ב, מדוע יעשו זכרון ל'כשלון' שפגע ביעקב והזיקו, ולאידך, מדוע אין עושים 'פרסומי ניסא' לנס שהיה לו... אלא כי אכן, רצה הקב"ה שיוזכרו בני ישראל את המלחמה שבין יעקב אבינו לשרו של עשו, הוא השטן הוא יצה"ר, ולכן עשה זכרון דייקא לזה,

כח. הנה כתיב (לב כט), 'ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל, כי שרית עם אלוקים ועם אנשים ותוכל', ולכאורה קשה, מדוע קראהו בשם 'ישראל' ע"ש 'כי שרית', היה לו לקראו איזה שם ע"ש ותוכל - שניצח את שרו של עשו והכניעו (ויקראוהו 'מיכל' וכדומה), ומבאר הרה"ק רבי לייבל אייגער זי"ע (בספרו אמרי אמת), מכאן, דאין הקב"ה דורש ובודק אם ניצח האדם את יצרו, אלא אך ורק 'כי שרית' - אם עמד בקשרי המלחמה נגד יצרו וטבעו, ואילו הניצחון 'מתנת חנים' הוא משמיא ולא מכח האדם, ורק המלחמה נקראת על שם האדם, ועל שמה נקרא 'ישראל'. התבונן במשחק ה'דריידע"ל' (סביבון), אשר האדם מסובבו מעט, והוא הולך וסובב עוד ועוד עד שמגיע לתכליתו, כן ייאמר לדידן, כל חד בדיליה, עליו מוטל רק להתחיל, לפתוח במלחמה, ואז 'ה' ילחם לכם', לעמוד לימינו להיות לו עזר מצריו, שיוכל להמשיך בעבודת הקודש.

כט. שמעתי מחכם אחד, הנה המטוס נוסע באויר העולם מעלה מעלה, ובבואו לתוך כיסי אוויר (מקומות שבהם משתנה לחץ האוויר, בפרט בימות החורף) יתנענע מעלה מטה, ופעמים מטיל נענוע זה פחד ומורא על כל יושבי המטוס, אמנם, אם ימשיך בטיסתו ללא התפעלות מהנענועים, יצליח את כל דרכו ובשעטומ"צ יגיע למחוז חפצו בשלום ושלווה, אבל אם ח"ו יעמוד על עמדו מיד יפול מטה מטה, וכל יושביו ישיבו את נשמתם ליצרם... והוא אשר דברנו, כי רק האיש שימשיך במלחמתו עם היצר, אף לאחר שנפל והוא צולע על ירכו, עליו יאמר 'ותוכל', אבל אם יעמוד ויקונן על נפילתו ולא ימשיך אזי יפול מטה מטה ה"י.

ל. ונתנו רמז לדבר בלשון הכתוב (תהילים קיא ב) 'גדולים מעשי ה' דרושים לכל חפציהם', כי ההצלחה להיות 'גדולים' אין זה בידי אדם אלא היא רק מעשי ה', אך זאת דרוש הוא מכל אחד באשר הוא, להשקיע חפץ ורצון לעבוד את השי"ת.

מתאמרא משם הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע על המאמר המפורסם 'אין דבר עומד בפני הרצון', כי בשעה שתשאל את רעך מדוע לא עשית את אשר היה מוטל עליך, יכול הוא לתרץ את עצמו ולומר, לא היה ביכולתי לעשות כך וכך. אמנם, על טענה אחת אין לו מה להשיב, מדוע לא היה בכך לכל הפחות רצון לעשות את המוטל עליו לעשות, כי 'אין דבר העומד בפני הרצון' - אין דבר בעולם שיוכל לעכב את האדם מלרצות כך וכך.

ליעקב לעשות כן, הלא 'אין דוחין נפש מפני נפש' (אהלות ח ו), כיצד הרחיק את החביבים עליו מהסכנה, ולאידך קירב אל הסכנה את מי שהוא פחות חביב.

אלא, מתרץ ה'דברי יחזקאל', שהרי כלל ידוע הוא כי 'אלוקים יבקש את הנרדף' (קהלת ג טו) ל"ב, ואפילו צדיק הרודף את הרשע - גם כן אלוקים יבקש את הנרדף (מדרש קהלת ג) ל"ג, ומכיוון שהשפחות ובניהם היו נרדפים מבני הגבירות, ידע יעקב שעשו לא יוכל להרע

מצוה, כגון פרשת וישלח, (אין בה מצוה מלבד לאו אחד של גיד הנשה), 'כי לא דבר ריק הוא מכם' (דברים לב מז), ומפרשה זו ילפינן שיהא אדם נבנע לפני אחיו ל"א.

בפרשתן (לב ב), 'וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשונה, ואת לאה וילדיה אחרונים, ואת רחל ואת יוסף אחרונים', וברש"י, 'אחרון אחרון חביב', היינו שלפי סדר חביבותם כך הרחיקם מעיניו של עשו. הקשה הרה"ק משינאווא זי"ע (דברי יחזקאל בפרשתן) האיך הותר

לא. סיפר כ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא ארה"ב זי"ע (אמרות טהורות), פעם הגיע הרה"ק מטשארטקוב אצל הרה"ק רבי אהרן מטשערנוביל זיע"א ובעברו מתחת למנורה שהשתלשלה מן התקרה כפף את ראשו כדי שלא ייטנף ה'שטריימל' מהמנורה שהיתה מלוכלכת מאבק ומשעווה ושמן, לאחמ"כ הסירו מראשו ובדק אם שלט בו הטינוף (כי היה לו שטריימל עם כיפה גבוהה כמנהג צדיקי בית רוזין), נענה אליו רבי אהרן, הרואה אתה בני, אם נכנעים לא מתלכלכים. בעניין זה ידועים המה דבריו של הרמ"א (דרכי משה יו"ד סי' ל"ה) כי הרוצה לבדוק בהמה בחיותה אם כשרה היא אם טריפה. יוליכה ויתן את ידו בגובה גבה, והיה אם הבהמה תתכופף ותרכין את ראשה בכדי לעבור מתחת ידו אות היא שכשרה היא, אך אם היא נשארת בהרמת הראש ידע שטריפה היא, וסימנך לב נשבר ונדכה אלוקים לא תבזה. אף אנו נאמר בדידן, המרכין את ראשו בענווה קדוש וכשו יאמר לו, אך המרים את ראשו בגסות הרוח לאמר אני ואפסי עוד, הרי"ז סימן היכר שטריפה הוא רח"ל. על פי זה ביארו מה דכתיב אצל יעקב אבינו (לב יד) 'ויקח מן הבא בידו מנחה לעשו'. כי יעקב אבינו הניח את ידיו ונתן לכל בהמותיו לעבור תחתיה, וכל הבא ונשאר בידו מחמת שלא הרכין את הראש, הבין יעקב אבינו שטריפה היא ואותה שלח לעשו אחיו.

לב. המהרש"ל מבאר את לשון התפילה 'ונפשי כעפר לכל תהיה', וז"ל. 'ואני שמעתי מה עפר הכל דורסים עליה ואחר כך היא דורסת על כל הדורסים (שלבסוף הכל עולים לשמי רום, וגופם ייקבר באדמה), אף אני כן לכל מצערי, עכ"ל. וכך הוא דרכו של עולם, שכל מי שדורסים עליו, ומשפילים את כבודו, הקב"ה מרימו ומגביהו, כ'עפר' שהכל דורסים עליו, אך בהגיע היום הרי הוא דורס על הנבראים כולם (חכמת שלמה ברכות יז. ועיי"ש בתוד"ה ונפשי).

כע"ז רמז הרה"ק ה'עטרת צבי' מזידיטשוב זי"ע בפרשתן (לב ה-ו) - 'עם לבן גרתי ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה', דכך שלח יעקב לאמר לאחיו עשו, הבט נא אחי וראה - לבן הארמי רדף אותי, והצר צעדי בכל עת ובכל שעה, ובזכות זה נתברכתי ממעל בכל מיני שפע ברכה ועשירות עד שויהי לי שור וכו', עתה, דע לך, אם מחמת שנאתך רוצה אתה שלא יגדלו ויתרבו נכסי וממוני עוד ועוד, חדל מלרדפני, כי ברדיפותיך תתרבה עשירותי וגדולתי עד מאד.

מסופר על הרה"ק רבי גדליה משה זי"ע מזוועהיל אשר פ"א ביזוהו אנשי דלא מעלי, ורצו החסידים להשיב להם כגמולם ולמען ישמעו וייראו... אמר להם הרבי, אם תשיבו להם כגמולם אזרוק את האיציטלא, ואפסיק לקבל אנשים לברכה ולעצה, כי אבי (הרה"ק רבי שלומק'ה) היה צדיק גוזר והקב"ה מקיים כי היה צדיק 'יסוד העולם', אני לא זכיתי לדרגא זו להיות צדיק יסוד עולם, אלא שמידה אחרת יש בי שהנני בולם פי, ואין העולם מתקיים אלא על מי שבולם פיו בשעת מריבה, ומעתה אם תנקמו את נקמתי ותשיבו לאותם הרודפים שוב לא אהיה בכלל בולם פיו, וממילא תינטל ממני כל הכח להיות לעזר ולאחיסמך לבני ישראל... (יסוד צדיק, ערך 'קבלת בזיונות').

לג. הנה כתיב ב'פרשת התוכחה' שב'בחוקותי' (ויקרא כו יז) 'ונסתם ואין רודף אתכם'. הקשה הגה"ק הרבי ר' העשיל זי"ע ב'חנוכת התורה', מה קללה היא זו שאין רודף אתכם, וכי היה עדיף שיהיה רודף... אלא שאלוקים יבקש את הנרדף ואפילו אם הוא רשע, נמצא שאם היו אומות העולם רודפים את ישראל היה הקב"ה 'מבקש' את בני ישראל ולא היתה מידת הדין יכולה לשלוט בהם (ואף שחטאו הרבה עד שלקו בתוכחה), על כן מביא הקב"ה בהלה שינוסו מבלי רודף...

בימיו של הגה"ק 'בית הלוי' זי"ע (בעיר בריסק) היה שוחט שנהג לשחוט ולמכור בשר בהמה ועוף שנשחט ללא רשותו והשגחתו של רב העיר - הבית הלוי, לגודל החוצפה התאספו ראשי הקהילה בבית הרב לדון כדת מה לעשות

באר הפרשה - פרשת וישלח

וואסערמאן זצ"ל הי"ד (קובץ הערות, ביאורי אנדות ע"ד הפשט סימן ו אות ו) מדוע המתין שרו של עשו הוא הס"מ מלהילחם עם אברהם ויצחק ולא עמד במלחמה אלא עם יעקב.

וביאר, שהנה מדרך העולם כאשר שני אנשים ניצים ונלחמים זה עם זה, הרי כל עוד שפעמים גוברת יד האחד על השני ולאחר מכן יחזור השני ויכה את הקם עליו, עדיין נחשב שהמלחמה בעיצומה, עד... שאחד מהם יצליח ליטול את כלי זיינו של האויב שכנגדו, או תוכרע המלחמה לנצחון צד זה. על דרך זה יש לומר, שהיצר יודע שאף אם יתגבר על האדם להפילו בחטא בלשהו הרי יתכן ש'יתהפך הגלגל' ושוב יתחזק כנגדו וישיב לו מלחמה שיערה, על כן עיקר מלחמתו של היצר היא לבטל את האדם מלימוד התורה ולהפסיקו ממשנתו, משום שהכלי זיין הגדול ביותר כנגד הצר הצורר הוא התורה, וכפי שאמרו חז"ל (קידושין ל:) 'כך הקב"ה אמר להם לישראל בני בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו', ולאחר שנטל ממנו את כלי הזיין שוב לא יהא בכוחו לעמוד כנגדו, ולא תהא לו תקומה ח"ו ליד. ומהאי טעמא לא נלחם שרו של עשו כנגד אברהם ויצחק, כי אברהם הוא כידוע עמוד החסד ויצחק הוא עמוד הגבורה - העבודה, אך יעקב הוא עמוד התורה, משום כך עיקר מלחמתו הוא לנתק את התורה מישראל. וכל זאת ללמדנו על החובה להחזיק בתורה בכל עו, שרק בכח התורה ניתן לנצח במלחמת היצר, והמאור שבה מחזירנו למוטב.

בענין זה מצינו עוד בפרשת דכתיב (לז ה) 'עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי', וברש"י, ולא למדתי

להם, כי הקב"ה שומרן מכל משמר, לכן העמידן ראשונה - כי הם יותר שמורים ממעל, לאחריהן העמיד את לאה וילדיה שיותר מסוכנים המה מבני השפחות אבל לא כמו רחל, כי לא היו נרדפין כבני השפחות, אבל גם לא היו אהובות כרחל ובנה, ואת רחל ובנה החביבין ביותר שעליהם אין כל כך שמירה מרוב חביבותם, אותם העמיד אחרון אחרון חביב, כי לפי גודל החביבות כן גודל השמירה הנצרכת לאדם.

הוסף נופך הרה"ק ה'ברך משה' מסאטמאר זי"ע (בדך משה בפרשתן אות ג), דלכן נאמר (לג ה-ו) 'ותגשנה השפחות הנה וילדיהן ותשתחוונה, ותגש גם לאה וילדיה וישתחוו ואחר ניגש יוסף ורחל וישתחוו', ואיתא ב'בעלי התוספות', דמדויק הקרא נראה שהשפחות רק הן השתחוו ולא בניהם דכתיב בהן ותשתחוונה (לשון נקיבה), ואילו גבי בני הגבירות (לאה ורחל) השתחוו הן ובניהן, שכן נאמר בהן וישתחוו (לשון רבים) והיינו שגם בניהם השתחוו. והטעם כמו שאמרנו, כי בני השפחות לא נתייראו כ"כ מעשו בהיותם 'נרדפין' וה' עמהם, לכן לא השתחוו ולא הכניעו עצמם לפני עשו.

ואכן, כראות עשו כי יש מבני יעקב שאינם מתפחדים ממנו כלל ועיקר, שאלו 'מי אלה לך', מי הם אלו אשר אמיץ לבכם ואינם מתייראים ממני, אמר לו יעקב אבינו 'הילדים אשר חנן אלוקים את עבדך', שיש עליהם שמירה מיוחדת של אלוקים יבקש את הנרדף.

תורה תבלין - רק ע"י עסק התורה ינצה את יצר בפרשתן (לז כה), 'ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו' עד עלות השחר, וברש"י, ופירשו רז"ל שהוא שרו של עשו (ב"ר עז ג.). הקשה הגה"ק רבי אלחנן

בפורץ גדר הלז. באסיפה ישבו כל רבני ונכבדי הקהילה וחיכו לבואו של הרב, אך אדהכי והכי נכנס אותו שוחט והתיישב עמהם, מעתה כבר לא יכלו הנאספים לדון בענייניו של השוחט. כעבור זמן מה הופיע הבית הלוי במקום האסיפה, תיכף נגשו אליו כמה עסקנים ובקשו הימנו שיצווה על השוחט עז הפנים שיעזוב את הבית, הבית הלוי שמע דבריהם אך לא הגיב במאומה ושב לחדרו. אחר זמן מה יצא שוב הבית הלוי מחדרו, ושוב באו אליו ובקשו מלפניו שיסלק את השוחט, ואז יוכלו לדון במעשיו ולמנוע בשר שאינו הגון מפיות ישראל קדושים. נענה הבית הלוי ואמר, הלא תכלית האסיפה הייתה לבער את מעשיו של אותו השוחט מקרבנו. אך אם נבייש אותו ונלכין את פניו על ידי שנסלק אותו מכאן, מיד יהפוך זה השוחט לנרדף, והרי אלוקים יבקש את נרדף - אפילו אם הוא רשע, ואז כבר לא יהיה בידינו כל כוח וסייעתא מן שמיא לפעול כנגדו.

לד. ומביא ששמע מפ"ק של החפץ חיים זי"ע שאמר בזה"ל: דעם יצה"ר ארט ניט אַ יוד זאל פאסטען און ויינען און דאווענען אַ גאנצען טאג, אבי ניט לערנען (לא אכפת לו ליצר שיהודי יצום ויבכה ויתפלל כל היום כולו העיקר שלא ילמד).

באר הפרשה - פרשת וישלח

יז

והתלהבות, ותהא זאת התורה לזכותנו - לעמוד כצור החלמיש נגד כל השונאים ברוח ובגשם, ונהיה שקמים ושלווים ללא כל פחד משום דבר שבעולם לה.

יה"ר שנזכה להנצל מידו של עשו למיניהם, להתקרב אל הקדושה, ובמהרה יאיר אור חדש על ציון ונזכה כולנו במהרה לאורו.

ממעשיו הרעים, ומבאר הרה"ק ה'ערוגות הבושם' זי"ע (ד"ה עם לבן) שכוונת יעקב אבינו הייתה, שהרי 'בזמן שהקול קול יעקב אין הידים ידי עשו', וכל פחדי ממך אינו אלא כי לא למדתי - שלא היה סיפק בידי לעסוק בדברי תורה, מפני מעשיו הרעים של לבן- שרימה אותי עשרת מונים, וכיו"ב בשאר רמאויות, אף אנן, הבה נתחזק לעסוק בדברי תורה בחיות בשמחה

לה. הנה איתא בתנא דבי אליהו (רבה פ"ה) בזה"ל, ומפני מה זכה יעקב לחיים שלא בצער ושלא ביצה"ר בעולם הזה, ממה שעתיד הקב"ה ליתן לצדיקים לעתיד לבוא, מפני שהיה יושב בבית המדרש מקטנותו ועד זקנותו, והיה בקי במקרא ובמשנה ובהלכות ובאגדות שנאמר (לעיל כה כז) 'ויעקב איש תם יושב אהלים', עכ"ל. הקשה הגאון בעל שבט הלוי זצ"ל, כיצד ניתן לומר על יעקב שזכה לחיים שלא בצער, והלא כל ימיו היו מלאים ייסורים, בצרת עשו וצרת לבן צרת דינה וצרת יוסף, וכבר העיד יעקב על עצמו 'מעט ורעים היו ימי שני חיי' (להלן מז ט), וכי לחיים כאלו ייקרא חיים שלא בצער. וביאר, כי ודאי היו לו ליעקב צרות צרורות, אך מאחר שהיה 'יושב אהלים' וכל ימיו היה שקוע בתורה בכל מהותו על כן לא הרגיש כלל בצער, אלא היה מלא באושר ובשמחת החיים (נדפס בשבט הלוי עה"ת). הוסיפו על כך, בדיוק לשון חז"ל (מגילה יז. הובא ברש"י בראשית כח ט) שיעקב נטמן בבית עבר, והלשון תמוה מהו 'נטמן', מדוע לא כתיב 'למד' בבית עבר. אלא, שצורת לימודו של יעקב היה כמת אשר מטמינים אותו באדמה, שם הוא שוהה לבדו בלא חברים, גם אין בידו 'לדבר' עם אחרים, ואין לו שום קשר ושייכות לעולם החיצון, כך 'המית' יעקב את עצמו על דברי תורה, ללמוד ברציפות ובשקיעות עצומה בלא שום שיג ושיח עם אחרים, ואכן הלומד באופן זה - שהוא כמת ומוטמן בארץ, הרי הוא חי חיים אמיתיים בלא צער, ונס יגון ואנחה.